

Natchnienie we wskazaniach Papieskiej Komisji Biblijnej

Papieska Komisja Biblijna wielokrotnie przez swoje wskazania ubogacała i poszerzała rozumienie kwestii natchnienia¹.

Jeszcze przed powstaniem konstytucji *Dei Verbum*, zajmując się kwestią historycznej prawdy Ewangelii, członkowie komisji podkreślali, iż gwarantem prawdziwości Ewangelii jest natchnienie przez Ducha Świętego, które przejawia się w działalności nauczycielskiej apostołów i pisarskiej ewangelistów dopełniających się w ramach procesu kształtowania się Ewangelii². W dokumencie *O Piśmie Świętym i chrystologii*, członkowie komisji wskazują, iż autorzy natchnieni, którzy nadali poszczególnym księgom formę definitywną korzystali z różnych źródeł, z bodźców płynących z ówczesnej im kultury. Pisząc zaś o kształtowaniu się Ewangelii stwierdzają, iż doświadczenie słów i czynów Jezusa sprawiło, iż dzięki natchnieniu Ducha Świętego to co autorzy przekazali jako świadectwo ma szczególną moc. „Działanie Ducha Świętego uczyniło coraz bardziej płodną refleksję, która z czasem stworzyła coraz bogatszy, coraz bardziej rozwinięty wyraz historii i wydarzeń związanych z Jezusem”³.

Następnym dokumentem przygotowanym przez komisję jest instrukcja *Interpretacja Biblii w Kościele* (1993 r.), który w swoich założeniach nie miał zajmować się kwestią natchnienia. W tekście jednak – nawiązując do nauczania Piusa XII (*Divino Afflante Spiritu*) członkowie komisji wskazują, iż sens wyrazowy wyrażony bezpośrednio przez ludzkich autorów natchnionych jest owocem natchnienia, ponieważ jest chciano przez Boga, autora głównego⁴.

Kolejny dokument Papieskiej Komisji Biblijnej: *Naród żydowski i jego Święte Pisma w Biblii chrześcijańskiej*⁵ rozważając relację istniejącą między Biblią hebrajską w Biblią chrześcijańską, podkreśla, iż to właśnie teksty chrześcijańskie (zob. 2 Tm 3,17-17; 2P 1,20-21) „nie zadawałają się stwierdzeniem autorytetu Pism narodu żydowskiego, lecz wskazują na Boże natchnienie jako na podstawę tego autorytetu”⁶. Członkowie komisji wskazują, iż natchnienie jako kategoria chrześcijańska ma swoje szczególne odniesienie do osoby Jezusa Chrystusa, który swą misję definiuje jako wypełnienie posłannictwa związanego z koniecznością wypełnienia się Pism.

Nadzwyczajny Synod biskupów obradujący w 2008 na temat „Słowo Boże w życiu i posłannictwie Kościoła” zwrócił się do Papieskiej Komisji Biblijnej z prośbą o nowe spojrzenie na kwestię natchnienia. W ten sposób powstał dokument, będący kon-

¹ Papieska Komisja Biblijna została ustanowiona przez papieża Leona XIII 30 października 1902 roku. Składa się z kardynałów i konsultorów. Od 1971 roku Komisja stała się częścią Kongregacji Nauki i Wiary. Celem jej działania miał być rozwój studiów biblijnych w Kościele Katolickim oraz troska o ich wierność Magisterium kościelnemu. Komisja ma także uprawnienia do nadawania tytułów akademickich w zakresie nauk biblijnych. Zob. W. Linke, *Natchnienie i prawda Pisma Świętego*, s. 34-44.

² Instrukcja *Santa Mater Ecclesia*, (1964 r.), EB 653.

³ Instrukcja *De Sacra Scriptura et Christologia*, (1984 r.), EB 1014.

⁴ *Interpretacja Biblii w Kościele. Dokument Papieskiej Komisji Biblijnej z komentarzem biblistów polskich*, red. R. Rubinkiewicz, Warszawa 1994, s. 61.

⁵ Zob. Papieska Komisja Biblijna, *Naród żydowski i jego Święte Pisma w Biblii chrześcijańskiej*, Kielce 2002.

⁶ Tamże, n. 5.

tynuacją nauczania Dei Verbum i posynodalnej adhortacji apostolskiej *Verbum Domini*. Dokument *Natchnienie i prawda Pisma Świętego. Słowo, które od Boga pochodzi i mówi o Bogu, aby zbawić świat*⁷.

Składające się z trzech części opracowanie porusza najpierw kwestię natchnienia Pisma Świętego, po czym członkowie szacownego gremium zgłębiają problem prawdy Słowa Bożego, podkreślając orędzie o Bogu i Jego plan zbawczy. Taki układ ma sprawić, by „uwaga słuchaczy i czytelników Biblii była skoncentrowana na tym, co Bóg ze swej strony chce zakomunikować o sobie samym i o swoim zbawczym planie dla dobra ludzi. Jesteśmy bowiem zaproszeni, aby pełne miłości i dobroci Słowo, które Bóg do nas kieruje, przyjąć w tym samym duchu, w jakim celebrujemy misterium paschalne Chrystusa jako misterium Boga i naszego zbawienia. Chodzi o to, byśmy potrafili we wspólnocie z innymi wierzącymi przyjąć łaskę słuchania i zrozumienia tego, co On nam komunikuje o sobie samym w celu odnowienia i pogłębienia osobistej więzi z nim”⁸. Trzecia część dokumentu poświęcona jest tekstom Biblii, które stanowią swobodnego rodzaju wyzwanie interpretacyjne.

W przedmowie do dokumentu przewodniczący Papieskiej Komisji Biblijnej kardynał Gerhard Müller przypomina, iż „całe życie Kościoła opiera się na Słowie Bożym, które jest przekazywane w Piśmie Świętym, czyli w księgach Starego i Nowego Testamentu. Kościół wierzy, że wszystkie te księgi są natchnione, czyli ich autorem jest Bóg, który dla ich napisania posłużył się wybranymi przez siebie ludźmi. Dzięki natchnieniu księgi Biblii komunikują prawdę. Natchnienie i prawda decyduje o ich znaczeniu dla całego życia i posłannictwa Kościoła.”⁹.

Dokument Papieskiej Komisji Biblijnej na początku przypomina soborowe i posynodalne rozumienie objawienia i natchnienia. Najpierw zostaje przypomniane w jaki sposób Bóg się objawia:

„Konstytucja *O Objawieniu Bożym* mówi na temat objawienia: „Spodobało się Bogu w swej dobroci i mądrości objawić siebie samego i ujawnić nam tajemnicę woli swojej (por. Ef 1,9), dzięki której przez Chrystusa, Słowo Wcielone, ludzie mają dostęp do Ojca w Duchu Świętym i stają się uczestnikami boskiej natury (por. Ef 2,18; 2 P 1,4)” (KO, n.2). Bóg objawia się wewnątrz „ekonomii objawienia” (por. KO, n.2). W pierwszym rzędzie Bóg objawia się w stworzeniu: „Bóg, przez Słowo stwarzając wszystko i zachowując (por. J 1,3), daje ludziom poprzez rzeczy stworzone trwałe świadectwo o sobie (por. Rz 1,19-20)” (KO, n.3; por. VD, n.8). W szczególny sposób Bóg objawia się w człowieku, stworzonym „na jego obraz” (Rdz 1,27; por. VD, n.9). Następnie objawienie „urzeczywistnia się przez czyny i słowa wewnętrznie z sobą powiązane” (KO, n.2), w historii zbawienia ludu Izraela (KO, nn.3.14-16), i osiąga swój szczyt „w osobie Chrystusa, który jest zarazem pośrednikiem i pełnią całego objawienia” (KO, n.2; por. VD, nn.4.17-20). Mówiąc natomiast o trynitarzym wymiarze objawienia *Verbum Domini*, stwierdza: „Szczytem objawienia Boga

⁷ Papieska Komisja Biblijna, *Natchnienie i prawda Pisma Świętego. Słowo, które od Boga pochodzi i mówi o Bogu, aby zbawić świat*, Kielce 2014. Zob. H. Witczyk, *Nowe ujęcie natchnienia i prawdy Pisma Świętego*, w: *Natchnienie Pisma Świętego w świetle świadectwa tekstów o nich samych*, red. M. Wróbel, Lublin 2017, s. 45-46.

⁸ *Natchnienie i prawda Pisma Świętego*, n. 4.

⁹ Kardynał G. Müller, *Przedmowa*, w: *Natchnienie i prawda Pisma Świętego*, s. 5.

Ojca jest ofiarowany przez Syna dar Parakleta (por. J 14,16), Ducha Ojca i Syna, który nas ‘doprowadzi do całej prawdy’ (J 16,13)” (n. 20)”¹⁰.

Natchnienie natomiast, przypominają członkowie komisji, rozumiane jest przez Sobór Watykański II jako działanie Boga, które dotyczy ksiąg Pisma Świętego. „Konstytucja Dei Verbum nazywa Boga „sprawcą natchnienia i autorem obydwu Testamentów” (n. 16) i stwierdza w sposób bardziej szczegółowy: „Do sporządzenia ksiąg świętych wybrał Bóg ludzi, którymi jako używającymi własnych zdolności i sił posłużył się, aby przy jego działaniu w nich i przez nich, jako prawdziwi autorzy, przekazali na piśmie to wszystko i tylko to co On chciał” (n. 11) Natchnienie jako działanie Boga dotyczy zatem bezpośrednio ludzi jako autorów: to oni są osobiście natchnieni. Ale także pisma przez nich sporządzone są następnie nazywane natchnionymi (KO n. 11.14)¹¹.

Członkowie komisji w swoim opracowaniu dokonują analizy relacji między Bogiem – Objawiającym się i będącym Sprawcą natchnienia – a autorami ludzkimi ksiąg biblijnych. Wskazują, iż wszystkie teksty biblijne pochodzą od Boga. Bóg za pośrednictwem autorów ludzkich jest ich autorem. Bóg jest inspiratorem i autorem, a ludzie są prawdziwymi autorami przez Niego wybranymi¹².

Niezwykle ważnym elementem tej szczególnej komunikacji – fundamentem natchnienia – jest wiara autora biblijnego. „jedynie dzięki żywej wierze w Niego i doznając Jego miłości, można przyjąć dar Boży i dać o nim świadectwo. Stwierdzamy zatem, że główne przesłanie (»prawda«) i sposób otrzymania go, aby o nim złożyć świadectwo (»natchnienie«) wzajemnie się warunkują”¹³.

Natchnienie jest szczególną relacją z Bogiem (z Jezusem), wewnątrz której daje On autorowi ludzkiemu mówić – poprzez swojego Ducha – to, co On sam chce zakomunikować ludziom. A zatem księgi Pisma Świętego, podkreśla dokument Komisji, są spisane pod natchnieniem Ducha Świętego. Bóg jest ich autorem, ponieważ posługuje się wybranymi ludźmi, działając w nich i przez nich. Z drugiej też strony, zaznacza dokument, wybrani przez Boga ludzi piszą jako prawdziwi autorzy.

Osobista relacja z Bogiem (Synem Bożym) jest charakterystyczną cechą natchnienia. Kolejne cechy, które wskazuje dokument, to wskazanie, iż w relacji tej autor otwiera się i przyswaja sobie różne sposoby, według których Bóg się objawia (stworzenie, historia, obecność, wydarzenie Jezusa). Punktem kulminacyjnym w ekonomii Bożego objawienia jest posłanie Syna, Jezusa i relacja osobista z Bogiem, bądź sposób, w jaki się On objawia. Natchnienie, wskazują członkowie komisji, jest z jednej strony takie same dla wszystkich ksiąg biblijnych, a jednocześnie jest zróżnicowane z powodu ekonomii Bożego objawienia¹⁴.

Pisząc o właściwym sposobie przyjmowania ksiąg natchnionych członkowie Papieskiej Komisji podkreślają, że „studiując natchnienie ksiąg Pisma świętego, widzieliśmy niestrudzoną troskę ze strony Boga, aby rozmawiać ze swoim ludem, i zwrócili-

¹⁰ *Natchnienie i prawda Pisma Świętego*, n. 5.

¹¹ *Natchnienie i prawda Pisma Świętego*, n. 5.

¹² *Zob. Natchnienie i prawda Pisma Świętego*, n. 10.

¹³ *Natchnienie i prawda Pisma Świętego*, n. 9.

¹⁴ *Zob. Natchnienie i prawda Pisma Świętego*, n. 52; H. Witczyk, *Nowe ujęcie natchnienia i prawdy Pisma Świętego*, s. 54-55.

śmy uwagę na Ducha, w którym księgi te zostały spisane. Trosce Boga powinna odpowiadać głęboka wdzięczność człowieka, która objawia się w żywym zainteresowaniu i w wielkiej uwadze poświęcanej słuchaniu i zrozumieniu tego, co Bóg chce nam zakomunikować. Duch, w którym księgi zostały spisane, chce być Duchem, w którym tychże ksiąg słuchamy. Prawdziwi uczniowie Jezusa, głęboko poruszeni wiarą w ich Pana, napisali księgi Nowego Testamentu. Księgi te pragną znaleźć posłuch u prawdziwych uczniów Chrystusa (por. Mt 28,19), przenikniętych żywą wiarą w niego (por. J 20,31). Jesteśmy wezwani do czytania pism Starego Testamentu razem z Jezusem zmartwychwstałym i w odniesieniu do niego, kierując się wskazówkami, jakich udzielił swoim uczniom (por. Łk 24,25-27.44-47). Także dla studium naukowego ksiąg Pisma świętego, prowadzonego nie na sposób neutralny, lecz w zgodzie z podejściem teologicznym, koniecznie trzeba uwzględniać natchnienie. W rzeczy samej, kryterium autentycznej lektury wskazuje nam Dei Verbum, stwierdzając, że „Pismo św. powinno być czytane i interpretowane w tym samym Duchu, w jakim zostało napisane” (n.12). Nowoczesne metody egzegetyczne nie mogą zastąpić wiary, ale mogą okazać się niezwykle owocne dla teologicznego zrozumienia tekstów, jeżeli są stosowane w kontekście wiary”¹⁵.

¹⁵ *Natchnienie i prawda Pisma Świętego*, n. 53.